

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**Jus Canonicvm R.P. Pavli Laymanni, Soc: Jesu Theologi, Et
Olim In Alma Et Episcopali Academia Dilingana SS.
Canonum Ordinarii Professoris**

Laymann, Paul

Dilingæ, 1666

Capitvlvm II. Vt quæstionibus.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-62559](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-62559)

Enimuerò si vnus aut alter arbitròrum pronuntiet, non minoris condemnari te posse, quàm in decem, aut in quindecim; manifestè apparet, arbitros concordés non esse. Quemadmodum si in tres compromissum sit arbitratòres, quanti equum vendendum æstimauerint, & vnus arbitretur de aureis 60. alter de 40. tertius de 30. dici non potest, pretium equi fore aureorum 30.

CAPITVLVM II.

Vt quæstionibus.

SUMMARIVM.

1. Si ex tribus arbitris non legitimè impeditus nolit causæ examinanda, vel definienda interesse, de iure canonico (non autem civili) duo procedere poterunt, ac si ille præsens esset.
2. Circa iudices autem delegatos antiqua iura seruanda sunt.
3. Hæc constitutio Bonifacii VIII. seruanda tantum est in foro ecclesiastico, & in terris Romane Ecclesiæ temporali iurisdictioni subiectis.
4. A sententia arbitri compromissarij appellare non licet, nec petere reductionem ad arbitrium boni viri.
5. Permissa tamen est reductio à laudo arbitratoris.
6. Ea autem reductio petenda est à iudice ordinario, coram quo aliàs, secluso compromisso, agendum erat.
7. Neque intra decem dies tantum, sed triginta annos à dato arbitrio hæc reductio peti potest.
8. Licet appellare à iudice, qui super reductioe cognouit.

SI ex tribus arbitris vnus legitimè requisitus ad causam vnà cum alijs examinandam & definiendam, nolit interesse, cum legitimè impeditus non sit, tum alij duo absque illo liberè procedere, ac negotium definire possunt, sicuti possent, si ille præsens esset, sed cum ipsis consentientibus consentire

nollet. Quamuis aliter secundum ius ciuile statutum sit. Verùm, quod iudices delegatos attinet, in ijs seruandum est ius antiquum, si tres delegati sint, non adiecta clausula, Si non omnes, duos absente tertio præstare nihil posse.

Hæc est noua constitutio Bonifac. VIII. Nam antea etiam in foro canonico seruabatur lex ciuilis item si vnus, 17. §. Celsus, ff. hoc tit. Si in tres fuerit compromissum (respondit Celsus) sufficere quidem duorum consensum, si præsens fuerit & tertius: alioquin absente eo, licet duo consentiant, arbitrium non valere: quia in plures fuit compromissum, & potius præsentia eius trahet illos in eius sententiam.

Ceterum si partes compromittentes noluerint valere arbitrium, nisi omnibus præsentibus negotium examinatum & definitum sit, tum non erit locus huic constitutioni: cum compromissum ex partium compromittentium voluntate pendere debeat, vt rectè hic notat Gl.

Ad extremum moneo primò, dictam Bonifacii constitutionem seruandam tantum esse in foro ecclesiastico, & in terris Romane Ecclesiæ temporali iurisdictioni subiectis, ciuilem verò constitutionem adhuc locum obtinere in foro seculari, propter regulam, quam tradidi lib. 1. tr. 4. c. 8. n. 8. Si lex ciuilis & canonica circa materiam non ecclesiasticam, sed politicam, discrepent, vtramque in suo foro seruandam esse.

Moneo secundò: Constitutionem Bonifacii non aliter intelligendam esse, etiam pro foro ecclesiastico, & in terris Romane Ecclesiæ temporali iurisdictioni subiectis, quàm si maior pars arbitròrum adsit, & reliqui vocati ac requisiti, vt intersint, absque iusto impedimento negligentia aut malitia interesse noluerint; si enim iustum habeant impedimentum, vt interesse nequeant, tunc etiam de iure canonico inualidum erit arbitrium, quod sine his feret maior pars arbitròrum.

Quæri potest hic I. Cum à sententia arbitri compromissarij non liceat appellare, annon peti possit reductio ad arbitrium boni viri.

ni viri, vt hoc saltem remedio parti læsæ succurratur? Affirmant quidem nonnulli; re-
ctius autem negatur. Ratio est primò, quia
sententia arbitri cum homologata & appro-
bata est, siue expressè siue tacitè, lapsu decem
dierum illi standum est, l. 27. §. 2. ff. hoc tit.
Ratio est secundò, quia compromittendo
transigere quis videtur, quòd velit acquies-
cere sententiæ arbitri, & desistere ab vltiori
prosecutione: ea est autem natura trans-
actionis, vt litem semel per eam decisam in-
staurare non liceat, ne quidem prætextu e-
normis læsionis. Ita communiter DD. ad tit.
ff. de transactione.

Quemadmodum igitur compromissum
alio nullo iure, quàm transactionis censetur,
ita læso per sententiam ex eo latam nullum
aliud remedium vel auxiliũ suppetit, quàm
exceptionis erroris, metus, doli, falsitatis,
quæ omnibus transactionis speciebus oppo-
ni possunt, l. sub prætextu, & l. interposita, l.
siue, & l. penult. C. de transact. Et his qui-
dem exceptionibus opponendis nullum cer-
tum tempus præscriptum est, sed perpetuò,
etiam vltra triginta vel centum annos, op-
poni possunt, Gl. in l. 3. ver. persequutione, C.
de præscript. 30. ann. & in l. si pactum, C. de
except. Bald. in tr. de præscript. 4. par. princ.
q. 37. Wefenbec. ad tit. de except. n. 12.

Et hæc quidem procedunt de vero arbi-
tro compromissario; nam arbitratoris seu a-
micabilis compositoris sententiam ad arbi-
trium boni viri reduci posse docet Bartol. &
lason in l. arbitro, ff. qui satisfac. cog. quibus
subscribit Gaill l. 1. obseru. 150. n. 9. Guido
Papæ decis. 519. non quidem absolutè, vt
duo priores DD. sed in eo casu solum, quo
non tantum per laudum compromittentium
alterutrius læsio modica, verum enormis
valde contigisset, tunc censent reductionem
esse admittendam.

QVÆRITVR II. Coram quo iudice re-
ductio petenda sit? Variant DD. nam Lud.
Rom. consil. 265. & Afflictus decis. 51. cen-
sent esse arbitratoris iudicem adeundum, eò
quòd hæc petitio habeat speciem appella-
tionis, appellatio autem sit ad Superiorem
pronunciantis sententiam. Verum alii re-

ctius sentiunt adeundum esse iudicem ordi-
narium, coram quo, secluso compromisso,
agendum erat; cum petitio hæc sit prouo-
catio quædam ad iudicem competentem,
qualis in hoc casu non est alius, quàm iudex
rei, qui scilicet esset iudex causæ, si actor vo-
luisset in iudicio litigare. Ita Bartol. in l.
Societatem, §. arbitratorum, ff. pro soc. Panor-
mit. in c. Quintauallis, n. 39. de iureiur. & in
c. cum dilectus, n. 20. de arbit. Bald. Angel.
& Castro in l. 2. C. vbi & apud quem. Et hanc
opinionem ait Gaill cit. loc. n. 2. etiam Cam-
eram Imperialem sequi, multisque præiu-
dicijs esse confirmatam. Neque contrariæ
opinionis fundamentum firmum est; quia
hæc reductio non per omnia similis est ap-
pellationi, sed in eo solum, quòd sententia
arbitratoris retractetur.

QVÆRITVR III. Ad quod vsque tem-
pus reductio à laudo arbitratoris peti possit?
Resp. Quamuis sint, qui velint infra decem
dies post latum laudum seu arbitramentum
esse petendam, communior tamen sententia
est, eam vsque ad triginta annos peti posse:
cuius ratio est, quòd ius petendi reductio-
nem ad arbitrium boni viri sit personale,
quod non præscribitur, nisi triginta annis,
l. sicut, C. de præscript. 30. vel 40. annor.
cui non obstat l. penult. C. de arbit. quæ
statuit tempus decem dierum ad reclaman-
dum à sententia arbitri, quia hæc lex loqui-
tur de arbitris electis ex compromisso, à
quorum sententia appellare non licet, nec
reductionem petere; hic autem sermo est
de arbitratoribus, de quibus nobiscum sen-
tiant Gaill cit. obseru. 150. n. 2. Maranta
p. 6. de appellat. n. 112. & seqq. Afflict. de-
cis. 132.

QVÆRITVR IV. An à iudice redu-
ctionis causam definiente, confirmando vel
retractando laudum, appellari possit? Ne-
gant Bartol. & alij, eò quòd appellare non
liceat à iudice, qui vt vir bonus arbitra-
tur; Sed reductio fit ad virum bonum, hoc
est, iudicem ordinarium, ergo appellationi
locus non est. Adde, quòd hic iudex succe-
dit in locum arbitratoris, à quo appellare
permissum non est, l. 76. in fin. ff. pro soc.
P P P P 3 Sed

Sed rectius affirmant Baldus in l. vn. n. 7. C. ne liceat in vna, eademque causa. Couarr. l. 2. variar. resolut. c. 12. n. 3. & Gaili cit. loc. obseru. 149. n. 5. ea ratione ducti, quod qui pronunciat super causa reductionis, sit iudex ordinarius, à quo licet appellare, nisi expresse prohibutum sit, l. 20. C. de Appellat. Cum autem in hoc casu appellatio non reperiatur prohibita, merito eius beneficium grauato permittendum est.

Neque obstat fundamentum opposita opinionis, quia licet ei vt viro bono commissum sit arbitrium reductionis, & succedat in locum arbitratoris, à quo non appellatur, per hoc tamen non desinit esse iudex ordinarius, à quo appellare concessum est. Cōfirmatur nostra hæc opinio ex l. 76. ff. pro foc. vbi Paulus ait: Iniquitatem arbitri instituto iudicio corrigi, quo casu appellari posse dubium non est.

FINIS LIBRI PRIMI.

TYPO.